

Skaidra Smeltere: „Beidzot Rīgas Kultūras darbinieku tehnikumu, sadales komisijā bija saņemti pieprasījumi no visas Latvijas pēc jaunajiem speciālistiem. Tad nu mēs tur gājām tajā dienā visi satraukušies skatīties, kas tad tur ir par vietām, ko katrs izvēlēšies. Citi jau zināja, kur ies. Es jau vispār domāju Rīgā palikt, bet tad skatos – Valka! Domāju – tur tā Igaunija blakus, nu kāpēc man tur neaizdoties, kaut ko citu ieraudzīt, es nekad nebiju citur bijusi. Es domāju – tas gan būs interesanti! Tā es izvēlējos Valku. Tad man zvanīja kultūras nodaļas inspektore Mārīte Skrodele, atbrauca iepazīties ar mani un teica: „Cik vien ātri var, brauciet strādāt. Tur jau kolektīvs gaida un tur vajag sākt darboties.” Man nemaz tā negribējās, mums viss janvāris bija brīvs pēc eksāmeniem, man jau gribējās to izmantot. Bet tā kā man zvanīja un nelika man mieru, tad braucu šurp.

Tas bija 1975. gada 15. janvāris, kad es ierados Valkā. Man bija jāizstrādā mans diplomdarbs – jāsapatavo viens tematisks sarīkojums un jāiesniedz tehnikumā ar scenārija aprakstu, bildēm utt., otra daļa bija deju specialitātē – līdz maijam jāsapatavo 6 dejas (nevis tā kā tagad augstskolu beidzēji izstrādā 2 dejas), vesela koncertprogramma bija jāstāda ar savu kolektīvu, dejotājiem kopā ar vēl kaut ko.

Un cik tas bija interesanti, ka es atbraucu un nebija deju kolektīva, man viņš bija jāsavāc, man nebija, ar ko vispār sākt strādāt. Man jau bija teikts, ka tur viss ir, un mani gaida tas kolektīvs. Biju ļoti pārsteigta, ka tā nav. Tas bija tiešām ļoti interesanti. Es domāju – būs, būs, nebūs, nebūs, ko tad tur! Braukšu uz Rīgu un tur kaut ko mēģināšu izdarīt.

Tad nu ķēros pie darba – ar smaidu, ar jokiem. Es taču neko nezināju, nevienu nepazinu. Man tur tikai vecākie darbinieki (kultūras nama direktors bija Gunārs Vērdiņš, Jana Kalniņa bija mākslinieciskās daļas vadītāja) šad tad izmeta pa kādam teikumam: tur bija dejojis tas, viņš strādā tur, tad bija dejojis tāds, viņš tur ir meklējams. Viņi tik smaidīja: „Ko nu? Ej, meklē!”.

Es gāju, meklēju – uz bodēm pie tiem bijušajiem dejotājiem. Uz skolu aizgāju, tur jauniešus uzrunāju. Kur vien man bija tāda iespēja – vai kādā sarīkojumā, vai satiku kādu kultūras namā, uzreiz arī teicu to

uzaicinājumu. Viņi bija tā izbrīnījušies, pat liekas tā kā pārsteigti. Diezgan sen tur nebija bijis deju kolektīva. Man stāstīja, ka tur bija strādājusi Auziņa Elga, tāda Rozīte Rozālija bija strādājusi, arī tehnikuma beidzēja, Monvīds tur bija strādājis kādu laiku. Par tiem trim cilvēkiem stāstīja, cik milzīgi viņi tur darbojušies. Domāju – nu ko tad es te?!”

Gunārs Vērdiņš laikrakstā „Darba Karogs” 1975. g. 18. februārī: „*Rīgas Kultūras un izglītības darbinieku tehnikuma diplomandes S.Tihovskas vadībā atkal strādā jauniešu deju kolektīvs. Kolektīva vadītāja uzskata, ka svarīgākais uzdevums ir līdz galam izveidot un nokomplektēt īstu kolektīvu, iestudēt repertuāru koncerta programmai un piedalīties rajona deju kolektīvu skatē.*”

Skaidra Smeltere: „Bet nu kaut kā tas kolektīvs sanāca, tad iestudējām dejas. Kādi nu bijām, tādi bijām. 8 pāri sanāca. Tad gāju meklēt tērpus, ko dejojājiem vilkt mugurā. Pārbijos pilnīgi, tajā noliktavā putekļainās kaudzēs, viss kožu saēsts, izbalējis, viss vecs, briesmīgā skatā, šausmīgs. Es ļoti labi atceros, ka vienam puisim Laursonam Aivaram tik liela kāja, neder tie zābaki. Viņš nabags, lai nebūtu basām, to purngalu bija iedabūjis, bet tas papēdis gāja pāri kapei, bet viņš gāja un dejoja – ko viņš varēja darīt, kolektīvam jāiet, jādara, jābūt.

Ko par to laiku var teikt – vienkārši tas, ka cilvēkiem jau bija tas dzīvesprieks, ticēja nākotnei, ka viss būs skaisti, labi. Visiem bija darbs, visiem bija kur strādāt. Man tieši tas patika, ka vienmēr, kad satikāmies, tad vienmēr bija joki, smieklī

vispirms. Viņi tā kā neticēja, ka tagad būs tāda nopietna dejošana. Pajokosimies, pasmaidīsim, kaut ko

drusku tā pariņķosim. Un tad bija bezgala pārsteigti par to visu, ko es tur no viņiem prasīju.

Nodevu diplomdarbu, pabeidzu tehnikumu, atgriezos Valkā, jo biju iepazinusies ar savu nākamo vīru. Domāju – varētu mēģināt te kaut ko veidot.

Nekādu solījumu jau man nebija, ka dos tērpus, šūs, vai tur kaut kāda liela alga par to tiek vispār solīta. Nekas tāds nebija. Gribējās jau, bet ja tev nedod, tad jau nekā. Tad atkal rudenī, protams, vācu kopā, meklēju tos dejojājus un vienmēr laikam tā ir taisnība – kas meklē, tas atrod. Tā tie cilvēki tomēr sāka nākt un pierast, ka ir tāds deju kolektīvs un ka kaut kas tur nopietns notiek un ka tur ir kādi mērķi. Pavasarī milzīgi gatavojāmies un ļoti domājām, ka piedalīsimies rajona deju svētkos, bet nesanāca. Tāpat kā tas šodien notiek – atnāk rudenī, sāk darboties, tad atkal liekas, ka par grūtu tas viss. Mainījās, mainījās tas sastāvs un diemžēl nesanācām tie 8 pāriši.

Vairākus gadus nestrādāju ar jauniešiem, jo tad dzima mans dēliņš un meitiņa, tad es nedarbojos, audzināju savus bērnus.

Atnāca Aija Sallu, savāca no autoskolas un vidusskolas dažus pārišus, milzīgi darbojās, darbojās, bet tā tautisko deju grupiņa izjuka, jo autoskolnieki izmācījās un aizbrauca projām. Aija ar disko dejām ļoti aizrāvās. Es vienu brīdi strādāju Ērgemē, mani uzaicināja, arī teica, ka kolektīvs ir, bet tur arī viņš tā nesaveidojās.

Tad es domāju, ka ir pienācis laiks uz to kultūras namu atkal paskatīties. Atceros, ka tas bija aprīlis, ne ta kaut kāds 18. vai kaut kā tā, kad nolikām pirmo tikšanos, šķiet, 1980. vai 1981. gads. Izdomājām, ka vajadzētu kaut ko darīt. No skolas atnāca jaunieši un arī no pilsētas. Sapulcējāmies un sākām strādāt. Un 1982. gada pavasarī jau bija 1. vieta skatē. Tas notika, pateicoties skolai, es gāju arī uz skolu jauniešus meklēt. Un no skolas tiešām ļoti, ļoti atsaucīgi jaunieši bija tolaik, atnāca diezgan daudz dejojāju no skolas, atnāca arī no pilsētas ieinteresētie jaunieši, kas strādāja un dzīvoja šeit. Laikam jāsaka zvaigžņu stāvoklis bija labvēlīgs, un tā visi atnāca ar lielu interesi un tādu entuziasmu, tādu enerģiju apveltīti cilvēki. Tā mēs laikam bijām tie īstie kopā. Ar tiem tad arī ir vadīts tas viss laiks.

Mēs ar Strenčiem vienmēr sacentāties, tur strādāja mana kursa biedrene Liāna Ozoliņa. Mēs vienmēr smējāties: kā tad šoreiz būs, vai tev vai man būs tā pirmā vieta.”

Rima Paleja laikrakstā „Darba Karogs” 1983. g. 21. maijā: „*Valkas pilsētas iedzīvotājus trešo sezonu priecē jauniešu deju kolektīvs, kuru vada S. Smeltere. Viņa ar neizsīkstošu enerģiju un gribasspēku cīnās, lai tāds kolektīvs pastāvētu.*”

Skaidra Smeltere: „Kā tad lai tev tās enerģijas trūktu, ja no partijas komitejas pat bija prasība, ka jābūt. Viss bija partijas vadībā. Lai kā mēs to negribam atzīt, bet tā bija – korim bija jābūt, dejotājiem bija jābūt, orķestrim bija jābūt. Pie tā arī tika piestrādāts, lai tā arī būtu. Es arī pati strādāju kultūras nama administrācijā. Tas taču bija mans pirmais uzdevums – rūpēties, lai tie kolektīvi pastāvētu.

Liela pateicība jāsaka rajona deju kolektīvu virsvadītājam Taisai Arumai, protams, viņai vissirsnīgākais paldies, jo viņa atnāca un paskatījās uz to visu mūsu darbošanos

te mūsu rajonā. Secinājums bija viens, ka tērpu nekādu, mērķa nav, kaut ko tur čabinās savā nodabā. Viņa uzstādīja mērķi, ka jāgatavojas Dziesmu un deju svētkiem, visur jāveido kolektīvi, lai kuplā skaitā varētu braukt uz Rīgu. Tā arī notika. Visi gādājām

jaunus tērpus, iestudējām svētku repertuāru, piedalījāties skatē. 1984. gada maijā mūsu kolektīvs dabūja pirmo vietu un ceļojošo karogu. No kājām līdz galvām tikām apģērbti – pēc tā laika modes, protams. Tērpi bija ļoti skatuviski, nebija īsti pēc grāmatām, bet tuvināti tām. Šobrīd jau tur būtu daudz ko kritizēt, bet mēs bijām laimīgi, ka mums tādi ir un jauni.”

Skaidra Smeltere laikrakstā „Darba Karogs” 1984. g. 2. jūnijā: „*Dejas māksla ir ļoti grūta – kamēr septiņi sviedri nav nolijuši, uz panākumiem nav ko cerēt. Diemžēl ne visi to grib saprast, un ne visi spēj to izturēt.. Jā, neskatoties uz grūtībām, kolektīvs katru gadu aug. It kā pakāpjām vienu pakāpienu augstāk.*”

Skaidra Smeltere: „Atceros visus savus dejotājus: bija Rihards, Ivari bija pat divi, Guntis, Gundars, Elita, Juris, Māra, Gundega, nāca Andris, Uģis, viņa brālis Ivo... tur nāca ļoti daudz, drusku jau arī pamainījās. Es nekad tā negribu kādu vienu izcelt tik ļoti īpaši. Bija ļoti talantīgi visi, kas bija atnākuši. Tas talants varbūt bija tā drusku man jāpalīdz atklāt – to, ka var taču. Tur notika tas, ka dejotāji man uzticējās, ka tā jādara, ka tā vajag darīt, jo bija taču ļoti lieli iebildumi no sākuma pret tām trakajām treniņstundām – (tie septiņi sviedri!). Kad baleta klasika sākās pie stangām, tad tak puisī vispār pazuda un nerādījās uz baletstundām – priekš kam mums tas – kājas stiept?! Bet tad, kad dabū to stāju un to vieglumu un to visu, ko tur vajag un vēl to visu izdarīt ar smaidu un ar emocijām, ar atdevi... To jau var tikai jaunībā. Ja man būtu iespēja, es gribētu aicināt pilnīgi visus, kas kādreiz nākuši, pilnīgi visus.”

Mārīte Magone laikrakstā „Darba Karogs” 1985. g. 1. jūnijā: „...no 18 rajona deju kolektīviem uz Rīgu brauc 14. Uzticība liela, novērtējums augsts.. Rajona deju kolektīvu virsvadītāja Taisa Aruma kopā ar kolektīvu vadītājiem no jauna likusi izeizaigoties daudzām labi pazīstamām dejām.. Ceļojošos karogus saņems Valkas kultūras nama jauniešu un vidējās paaudzes kolektīvi.. ritināsim garo tēvu zemes jostu, kura aprakstīta brīnišķīgiem deju rakstiem.”

Skaidra Smeltere par Dziesmu svētkiem: „Es visu atceros. Pirmajos svētkos bijām uztraukušies, man pirmo reizi jāvada kolektīvs. Dejojot Rīgā (Skaidra pati dejojusi TDA „Liesma” un vēl dažos citos kolektīvos – J.Č.), jau biju piedalījies svētkos, bet kā dalībiece – tas ir citādi. Svētki – tas ir satraukums. Protams. Bet satraukties jau nebija iemesla, jo tāda disciplīna, atdeve un prieks par to, ka esam tikuši, esam kopā ar visiem uz tā lielā laukuma un piedzīvojam to notikumu, tas bija tikai pozitīvi, ko es tur vairāk varu teikt. Ļoti skaisti, ļoti. Bija vēl padomju laiks. Bija lozungi, bet kurš tur iedziļinājās tajā laikā tais lozungos. Gājienā visi jau tā noguruši no tiem

mēģinājumiem līdz vēlai pusnaktij un vēl jānes smagu smagie kaut kādi saukļi, un tas gājieni taču ļoti, ļoti garš. Nu tad krūmiņos nolikām kādus dažus, lai nav tik daudz jānes. Tie saukļi bija, viņiem tur bija jābūt. Es pat neatceros, kas tur bija uzrakstīts. Tās bija tādas kā nodevas. Bet par svētkiem jau nekā skaistāka nebija, koncerts un pēc tam balle līdz rītam. Ja runā par tā laika dejām – skaistākās liekas „Pie Daugavas”, „Audēju deja”.

Pēc pirmajiem Dziesmu svētkiem bija tāds pacēlums. Mēs ļoti skaisti turpinājām. Bijām sadraudzējušies ar deju ansambli „Katvari” no Limbažu rajona, bijām sadraudzējušies ar Igaunijas deju grupām no Pilvas un Viru. Tur bija izbraukumi, pie sevis aicinājām uz kopīgiem vakariem un koncertiem. Tas taču bija tik skaisti, kā tad tur var nepatikt!”

Skaidra Smeltere par braucieni uz Pilvu – laikrakstā „Darba Karogs” 1986. g. 1. maijā: *„Puiši un meitenes uztraukušies, kā varēs saprasties, tāpēc steidzīgi cenšas kaut ko vēl iemācīties. Ivars nemitīgi atkārtoti sveicienu: „Tere tulemast!” Edžus grib noskaidrot, kā igauņiski skanēs kolektīva puīšu tradicionālais sveiciens: „Sveika, Sniegbaltīt!” Jolanta, kura mūsu kolektīvā vienīgā ir igauņiete, pacietīgi sniedz paskaidrojumus. Meitenes, kā vienmēr dzied.” Pēc izbraukuma dalībnieki dalās iespaidos. Inga: „Nemaz nevajadzēja uztraukties, ka nesapratīsim viens otru, jo sapratāmies dejā.” Mārīte: „Es esmu priecīga, ka visiem patika mūsu iemācītās rotaļas un dejas!” Uģis: „Nu, un igauņu rotaļa „Sikkpolka”? Vēl tagad kājas sāp!” Edžus: „Beidzot es iemācījos, kā ir igauņiski Sniegbaltīte – Lumivalgeke!” S.S.: „Un visu vienprātīgs vēlējums – uz sadancošanu Valkā!”*

Laikrakstā „Darba Karogs” 1986. g. 31. maija numurā stāstīts par koncertu, kurā jauniešu deju kolektīvs atskatās reizē uz diviem gadskaitļiem – 40 gadiem, jo 1946. gadā Valkā sāka darbu jauniešu deju kolektīvs, un 5 gadiem, pirms tik ilga laika tas darbu atsāka

Skaidrītes Smelteres vadībā.

Skaidra Smeltere: „*Es koncertā skatos uz kājām, tas ir, uz kļūdām – katram vadītājam jau vienmēr liekas, ka varētu būt vēl labāk. Ar šo koncertu kopumā esmu apmierināta.. Mēģinājumos pirmo deju „Ačkups” manējie ne visai gribēja dejot – ļoti vienkārša, neko nevarot parādīt.. bet koncertā bija cita degsme un tālāk jau koncerts aizgāja pats no sevis. ..dejojāji saprata, kāpēc mēs strādājam un kopā dejojām, ka tas ir vajadzīgs ne tikai viņiem, bet arī citiem cilvēkiem.*”

Skaidra Smeltere: „Tad nāca tālie izbraucieni. Tā bija Aivara (Valkas teātra režisors Aivars Ikšelis – J.Č.) ideja, ka jābrauc apciemot tos latviešus, kas dzīvo Krievijā. Pirmais brauciens bija uz Baškīriju, kur ciemojāties latviešu ciemos, satikāties ar viņiem tik, cik partija tolaik pieļāva. Vispār ļoti stingri tikām uzmanīti, jutām, ka tur ir tādi cilvēki pelēkos uzvalkos, kas tā ļoti sirsnīgi klausījās, ko runā un par ko un bija stingri jāievēro, ka pēc sarīkojuma mēs projām, un tie cilvēki arī tika raidīti projām. Nekāda tāda dziļā un sirsnīgā runāšanās jau nu nenotika. Kaut gan tāpat jau paguvām apmainīties iespaidiem, drusku par sevi pastāstīt. Tolaik jau bija ļoti bail, ka mēs viņus iespaidosim un ka mēs stāstīsim, ka pie mums taču ir labāka dzīve, ka tie cilvēki gribēs braukt prom. Viņu pases glabājās pie ciema padomes priekšsēdētāja vai pie partijas komitejas priekšnieka. Tie cilvēki netika nekur prom. Brīnījās – kā jūs atbraucāt? Vai ar lidmašīnu? Un jums ir pases? Mēs nesapratām, ko tie cilvēki brīnās. Mums nav pasu, visas stāv pie ciema padomes priekšsēdētāja vai kā nu kurā vietā. Tas mums bija tāds brīnums.

Otrs brauciens bija uz Sibīriju – pie Sibīrijas latviešiem. Tas bija vēl skaistāks un neaizmirstamāks, tā arī iznāk, ka tas ir kaut kas tāds, kas noticis tikai vienu reizi, vairāk tas neatkārtojas diemžēl mūsu dzīvē. Paldies Aivaram un tam laikam, ka tā tas varēja notikt.”

Gunārs Liedags laikrakstā „Darba Karogs” 1988. g. 15. septembrī: „*Daudz patiesi sirsnīgu vārdu skan atvadoties. Par tautu draudzību, par visiem tiem dažādu nacionalitāšu pārstāvjiem, kas atraduši sev mājvietu dāsnajā Sibīrijas zemē.. Taču visvairāk atmiņā palicis tas, kā mājinieki novērtē mūsu jauniešus. Vienmēr ar*

dziesmu, ar smaidu, ar cieņu pret vecāka gadu gājuma cilvēkiem. Un varu apstiprināt – šķiet, neizsīkstoši tautas folkloras skandinātāji, vienmēr mundri, enerģiski..”

Skaidra Smeltere: „Man ļoti patika tas, ka mēs taču visi bijām jauni, mums bija dzīvesprieks. Mums bija – ievas zied un neko vairāk nevajadzēja. Visi jau bija traki no tā vien, ka var satikties un būt kopā, tā bija tāda iespēja sanākt un satikties. Tagad jauniešiem taču nav, kur iet. Tolaik bija kultūras namā gan diskotēkas, gan deju vakari, vismaz tur varēja iet, bija kafejnīca, restorāns, tāpat arī sports, viss kaut kas cits, bija iespējas, kur satikties. Bet te, deju kolektīvā taču pavisam – tik ļoti tuvu un vēl ka pa pāriem un jāapliek rokas ap vidu un jāieskatās acīs... Rezultāts bija tāds, ka taču lielākā daļa kopā arī dejodami saprecējās, gandrīz visi. Tas nu tā bija, ka tur sapazinās un izveidojās ģimenes. Es domāju – tas ir vislabākais, kas var notikt. Tagad jau tā iznāk, ka saņemtu dejojāšu bērnus savos bērnu un skolēnu kolektīvos.

Kultūras darbiniekiem tolaik bija jāmāk darīt viss. Kad atbraucu strādāt uz Valku, tūlīt tās dienas vakarā pie manis ienāca ciemos kultūras nama dramatiskā teātra kopas režisors Leons Liepa un teica: „Ko lai tagad dara? Mums ir izrāde jārāda tūlīn, vai sestdien vai svētdien jābrauc izbraukumā ar Jāņa Jaunsudrabiņa lugu „Jo plīks, jo traks”. Un nav Jetes spēlētājas, tai meitenei neļauj vecāki nākt. Tu būsi Jete!” Es teicu: „Nu labi būšu.” Tāpat jābrauc biļetes kontrolēt un palīdzēt tur visiem. Bija jābūt Jetei, ko es tur varēju darīt, kamēr tā meitene varēja atnākt. Bija jāiet dziedāt korī – gājām dziedāt korī, tāpat vadījām vakarus. Ko tik mēs tur nedarījām! Ja nebija apkopējas, iztīrījām arī to kultūras namu. Tā ir, tas kultūras darbs prasa visu ko.

Man bija 24 gadi, kad es ierados Valkā. No tiem visiem tehnikuma beidzējiem, gandrīz padsmi, ar ko mācījāties kopā, tikai 4 šobrīd strādājam ar deju. Bet tad tie nu ir tie īstie. Ja tu esi sistis uz to lietu... Tad tā ir. Un izskatās, ka uz mūžu!”

Pārlasījusi mūsu sarunas atšifrējumu, Skaidra raksta: „Atmiņas nāk virsū, kā plūdi, kā neapturama straume. Liekas, ka viss bija tik skaisti un labi!”

